

ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖZÜYLE ÖĞRETİM ELEMANLARININ ÖĞRETİM YETERLİKLERİ

TEACHING COMPETENCIES OF INSTRUCTORS FROM THE PERSPECTIVE OF TEACHER CANDIDATES Ümran ŞAHİN¹

Ö

Öz: Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının algılarına göre öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini ortaya koymaktır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de Ege Bölgesinde bulunan bir üniversitenin eğitim fakültesinde sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 4.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Doğanay, Uyar, Yeşilpınar, Dinçer, Karaçoban (2021)’nin geliştirdiği “öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini değerlendirme” ölçeği aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin analizinde parametrik testlerden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretim elemanlarının öğretim yeterlik düzeyleri “nadiren” aralığında çıkmıştır. Alt boyutlarda ise öğrenci merkezli ve öğretim boyutu (ara sıra aralığı) dışındakilerde genel sonuçla aynı (nadiren aralığı) çıkmıştır. Öğretime hazırlık ve etkili sunum boyutlarında öğretmen adayları öğretim elemanlarını nadiren yeterli görmektedir. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin genel algılarında erkek öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Alt boyutlarda baktığımızda ise sınıf içi-dışı iletişim ile öğretime hazırlık boyutlarında erkek öğretmen adaylar lehine anlamlı farklılıklar vardır. Öğretmen adaylarının öğretim elemanı yeterliklerine ilişkin algıları buldukları bölüm değişkenine göre incelendiğinde etkili sunum boyutu dışındaki tüm boyutlarda ve toplamda sınıf öğretmenlerinin lehine anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretim Yeterlikleri, Öğretmen Adayı, Öğretim Elemanı

Abstract: The aim of this study is to reveal the teaching competencies of the instructors according to the perceptions of the teacher candidates. Descriptive survey method was used in this study. The sample of the research consists of 4th grade students studying in the classroom teaching and pre-school teaching departments at the education faculty of a university located in the Aegean Region of Turkey. The data of the study were collected through the scale of "Assessment of Faculty Members' Teaching Competencies Scale" developed by Doğanay, A., Uyar, Yeşilpınar, M., Dinçer, S., Karaçoban, F. (2021). Parametric tests were used in the analysis of the data. According to the results of the research, the teaching proficiency levels of the faculty members were in the "rarely" range. In the sub-dimensions, it was the same as the general result (rarely range) except for the student-centered and teaching dimension (occasionally range). In terms of preparation for teaching and effective presentation, pre-service teachers rarely find instructors sufficient. There is a significant difference in favor of male teacher candidates in the general perceptions of the genders of the teacher candidates regarding the teaching competencies of the faculty members. When we look at the sub-dimensions, there are significant differences in favor of male teacher candidates in the dimensions of in-class communication and preparation for teaching. When the perceptions of the teacher candidates regarding the competencies of the instructors are examined according to the variable of the department they are in, a significant difference was found in favor of the classroom teachers in all dimensions except the effective presentation dimension and in total.

Key Words: Teaching Competencies, Teacher Candidate, Faculty Members

Bu makaleye atf vermek için:

Şahin, Ümran. (2023). Öğretmen Adaylarının Gözüyle Öğretim Elemanlarının Yeterlikleri, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 1195-1204.

Cite this article as:

Şahin, Ümran.(2023). Teaching Competencies of Instructors from The Perspective of Teacher Candidates *Trakya Journal of Education*, 13(2), 1195-1204.

¹ Doç.Dr., PAÜ Eğitim Fakültesi, Denizli/Türkiye, usahin@pau.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5214-0417

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

With the studies carried out in 2005 and the creation of the national qualifications framework, the knowledge, skills and competencies that are aimed to be acquired at the end of higher education have been defined. It was stated that in order to gain the defined knowledge, skills and competencies, the instructors should create lesson plans, and create teaching and evaluation activities for the gains (YÖK, 2010). There are different factors that affect an effective education-teaching process, such as instructors, students, personnel, training programs, equipment, management and environment (Erden, 2001). According to Arslantaş (2011) the most important of these elements is the lecturer. There are issues such as having sufficient content knowledge, ability to communicate effectively with students, classroom management skills, planning teaching activities, benefiting from instructional technologies, having the knowledge and skills to use adequate teaching methods and techniques (Özaydınlık, Kabaran, Gökçen and Altıntaş, 2014). Different criteria can be used to measure the determined teaching competencies. One of these criteria is the opinions and thoughts of the students. Because, according to Costin, Greenough & Menges (1971), students are one of the important stakeholders in the teaching process. For this reason, in this study, it was desired to evaluate the teaching competencies of the instructors from the eyes of the students. This research aims to determine the competencies of the instructors in line with the answers given to the questionnaire by the teacher candidates studying at the faculty of education at PAU; It aims to evaluate in the dimensions of preparation for teaching, effective presentation, student-centered teaching and assessment, and communication in and out of the classroom. For this purpose, answers to the following sub-problems were sought:

1. What are the perceptions of the teacher candidates regarding the teaching competencies of the instructors?
2. Do pre-service teachers' perceptions of instructors' teaching competencies change according to their gender and department?

Method

This research aims to determine the teaching competencies of the instructors. For this reason, descriptive survey method was used in the research. Survey models are research approaches that aim to describe a past or present situation as it is (Karasar, 1991,77).

Findings

According to the perceptions of the pre-service teachers, the answers of the instructors to the dimensions other than "student-centered teaching and evaluation", which are among the general and sub-dimensions of the scale, were "Rarely". There is a significant difference between male and female teacher candidates in the competences of teaching staff regarding preparation for teaching and in-class and out-of-class communication ($p < .05$). This difference is in favor of male teacher candidates. There is no significant difference between male and female teacher candidates in terms of effective presentation, student-centered teaching and assessment. It is seen that there is a significant difference in the perceptions of the instructors regarding the teaching competencies of the teacher candidates according to the variable of the department they study ($p < .05$). When the effects of pre-service teachers on the department they study are examined in the dimension of student-centered teaching and evaluation, it is seen that there is a significant difference between classroom teachers and preschool teachers. There is also a significant difference in the dimensions of in-class and out-of-class communication and preparation for teaching, according to the department the pre-service teachers study. In the dimension of effective presentation, it can be said that the department the teacher candidates study does not have a significant effect.

Discussion and Conclusion

Preparing the lesson for student interest is an important factor in motivating the student. Teacher candidates can acquire teaching profession knowledge by experiencing not only theoretical but also practical knowledge from the instructors. In this sense, instructors should set an example. However, studies show that instructors are not effective in this regard. According to Clark and Peterson (1986), the teacher should use the classroom by establishing sincere and open relationships with students and socially structuring the classroom. Otherwise, it may be difficult to provide the student's interest and motivation towards the lesson and school. We can say that the "rarely" result in the research on this subject indicates that the instructors could not communicate clearly and clearly with the students and could not structure the classroom.

According to the results of the research; There may be many different reasons why male teacher candidates' perceptions are more positive than female teacher candidates in terms of teaching staff competencies. The reason why the gender variable differs according to the type of research is explained in the literature as social, environmental and genetic effects (Kimura, 1999; Geary, Sauls, Liu, and Horard, 2000; Baron-Cohen, 2003; Browne, 2002; El Anzi, 2005; Spellke, 2005). More in-depth research can be conducted by conducting individual or group focus interviews with university students. Larger studies including the roles of teaching staff in terms of educational function can be conducted by the Higher Education Institution and evaluations can be submitted to universities. In Turkey, since 2005, studies on determining the framework of teaching competencies have been carried out by the Higher Education Institution. In this framework, important roles have been determined for the instructors in ensuring the active participation of the students in the teaching process.

According to the results of the research, it can be said that there are some problems regarding the competencies of the instructors in terms of teacher candidates. The education that an individual receives regarding the profession he/she chooses affects the individual's belief in his/her profession and the value he/she gives to the profession. When the individual who chooses the teaching profession encounters the right role model during the pre-service education, he will have the right expectations about his profession. The right role model to be confronted by the teacher before the service is the instructor. It is important for teacher education that the instructor has teaching competencies. More in-depth research can be conducted by conducting individual or group focus interviews with university students. Larger studies including the roles of teaching staff in terms of educational function can be conducted by the Higher Education Institution and evaluations can be submitted to universities.

GİRİŞ

Dünya genelinde toplumları şekillendiren, yön veren birçok değişim ve beraberinde gelişim yaşanmaktadır. Toplumsal değişim ve gelişimin devamlılığını sağlayan olgulardan birisi eğitim, kurum olarak ise okullardır. Eğitim faaliyetleri ve okullar toplumsal dinamiklerdir. Okulların işlerliğini sağlayan ise eğitim-öğretim programlarının uygulayıcısı olan öğretmenlerdir. Doğrudan ve dolaylı olarak öğretmenin bilgi düzeyi, tutum ve davranışları, mesleki becerileri eğitim ve öğretim sürecini etkiler (Eriş, 2012; Günal, 2014; Korkmaz, 2005; Sarier, 2016). Dolayısıyla toplumların değişimle beraber gelişimi, refahı öğretmen eğitiminin hizmet öncesi ve sonrasındaki hizmet içi eğitimine bağlıdır denilebilir.

Öğretmenin niteliği, eğitiminin niteliği ile özdeştir. Öğretmenlerin nitelikli olarak yetişmesinde ise ilk olarak hizmet öncesi eğitimin etkisi büyüktür. Türkiye'de öğretmenlerin hizmet öncesi eğitiminden üniversiteler, eğitim fakülteleri sorumludur. Bu durumda eğitim fakültelerinin eğitim-öğretim programı ve fakülte öğretim elemanı özellikleri ayrı bir önem taşımaktadır. Eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirmenin başarısı ise öğretim elemanının niteliği ile doğrudan ilişkilidir (Küçükahmet 1993, Türkoğlu 1991). Mesleki açıdan iyi yetişen öğretmenler öğrencilere olumlu öğrenme süreci ve ortamları sağlayabilir. Aynı zamanda öğretmen, öğrencinin ilgi, yetenek ve gereksinimleri doğrultusunda öğretim hedeflerini gerçekleştirecek düzenlemeyi yapabilme becerisine sahip olmalıdır (Şahin, 2014).

Öğretmenin sahip olması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerler mesleki yeterlikler olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenlere mesleki yeterliklerin kazandırılması eğitim fakültelerinde alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür alanında dersleri alması yoluyla gerçekleştirilmektedir (Özmen, Aküzüm, Tan, Koçoğlu, Demirkol, 2014). Öğretmenlerin mesleki ve alan bilgisine sahip olmasını etki eden birçok faktör vardır (Yüksek Öğretim Kurumları-YÖK- ve fakülte programları, öğretim üyelerinin yeterlikleri, öğretim teknolojileri...). Etkili öğretmen yetiştirebilme adına Türkiye'de YÖK farklı çalışmalar, uygulamalar gerçekleştirmektedir. YÖK bu anlamda çalışmalara 2005 yılında başlamıştır.

2005 yılında yapılan çalışmalar ve ulusal yeterlikler çerçevesinin oluşturulmasıyla beraber yükseköğretimde kazandırılması amaçlanan bilgi, beceri ve yetkinlikler tanımlanmıştır. Tanımlanan bilgi, beceri ve yetkinliklerin kazandırılması için öğretim elemanlarının ders planlarını ve etkinliklerini oluşturma, kazanımlara yönelik öğretim ve değerlendirme etkinlikleri oluşturmaları gerektiği belirtilmiştir (YÖK, 2010). Etkili bir eğitim-öğretim sürecini etkileyen öğretim elemanı, öğrenci, personel, eğitim programı, araç gereç, yönetim ve çevre gibi farklı unsurlar vardır (Erden, 2001). Arslantaş'a (2011) göre bu unsurlardan en önemlisi öğretim elemanıdır. Öğretim elemanının öğretim yeterlikleri öğretmen eğitiminde önemli bir faktördür denilebilir. Öğretim yeterlikleri ise eğitim ve öğretime hazırlık, bilgiyi sunma, zaman yönetimi, iletişim, değerlendirme ve dönüt gibi alanlardan oluşmaktadır (Brown & Atkins, 1988; Moreno-Murcia, Torregrosa & Pedreño, 2015; Patrick & Smart, 1998).

Öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerinin başına alan bilgisine hâkim olma, çift yönlü iletişim kurabilme becerisi, sınıf yönetimi becerisi, ders etkinliklerini planlama becerisi, öğretim teknolojilerinden yararlanma, farklı öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma bilgi ve becerisine sahip olma gibi hususlar sayılabilir (Özaydınlık, Kabaran, Gökçen ve Altıntaş, 2014). Belirlenen öğretim yeterliklerinin ölçülmesinde farklı ölçütler kullanılabilir. Bu ölçütlerden bir tanesi de öğrencilerin görüş ve düşünceleridir. Çünkü Costin, Greenough ve Menges'e (1971) göre öğrenciler öğretim sürecinde yer alan önemli paydaşlardan biridir. Öğrencilerin değerlendirmeleri öğretim hizmetinin niteliğine ilişkin bilgiler vermekle beraber kurumsal gelişime katkı sağlar.

Bu nedenle bu çalışmada öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini öğretmen adaylarının gözüyle değerlendirilmek istenmiştir. Bu araştırma, Ege bölgesinde yer alan bir eğitim fakültesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının ankete verdikleri cevaplar doğrultusunda öğretim elemanlarının yeterliklerini; öğretime hazırlık, etkili sunum, öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirme ile sınıf içi ve dışı iletişim boyutlarında değerlendirebilmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla şu alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin algıları nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin algıları cinsiyetlerine ve okudukları bölüme göre değişmekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu, olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 1991,77). Bu amaç doğrultusunda bireylerin bir konu ile ilgili algı, tutum ve inançlarına ilişkin veriler ölçek ya da anket yardımıyla toplanıp analiz edilir. (Lodico, Spaulding ve Voegtler, 2006).

Evren - Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Türkiye'de Ege Bölgesinde yer alan bir eğitim fakültesinde temel eğitim bölümünde okul öncesi öğretmenliği ve sınıf eğitiminde öğrenim gören 4.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. İki anabilim dalından 4.sınıf öğrencileri çalışmaya dâhil edilmiştir. Diğer sınıf kademesindeki öğrenciler pandemi nedeniyle öğretim elemanları ile uzun süreli yüz yüze eğitim imkânları olmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. Evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. 180 anket eksiksiz olarak geri dönmüştür. Araştırmaya dâhil edilen örneklem hakkındaki bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1:

Araştırma örnekleme

	Değişkenler	f	%
Anabilim Dalı	Okul Öncesi Öğretmenliği	81	45
	Sınıf Eğitimi	99	55
Cinsiyet	Kadın	111	61,7
	Erkek	69	38,3
Toplam		180	100

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak Doğanay, Uyar, Yeşilpınar, Dinçer, Karaçoban'nın (2021) geliştirdiği "öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini değerlendirme" ölçeği izin alınarak kullanılmıştır. Ölçek; "öğretime hazırlık", "etkili sunum", "öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirme", "sınıf içi ve sınıf dışı iletişim" boyutlarında toplanan 38 maddelik 5li likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçek, Her zaman, Sıklıkla, Ara sıra, Nadiren ve Asla olmak üzere 5 seçeneğlidir. Ölçeğin geneli için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı .95 tir. Öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini değerlendirme ölçeğinin güvenilirlik katsayıları alt boyutlara göre; öğretime hazırlık (.86), etkili sunum (.76), öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirme (.91), sınıf içi ve sınıf dışı iletişim (.91) olarak bulunmuşlardır (Doğanay vd.,2021). Öğretime hazırlık boyutu 11 maddeden, etkili sunum boyutu 4 maddeden, öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirme 13 maddeden, sınıf içi ve sınıf dışı iletişim boyutu ise 10 maddeden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin analizinde hangi istatistiksel testlerin yapılacağına karar vermek için çarpıklık-basıklık değerlerine ve normal dağılım uygunluk analizine de bakılmıştır. Sonuçlara göre çarpıklık-basıklık değerleri -1 ile +1 arasındadır. Bu nedenle öğretim elemanı öğretim yeterliklerini değerlendirme ölçeğinin boyutlarının ve genelinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Huck (2008), normal dağılım gösteren bir veri setinde çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında olması gerektiğini belirtir. Ayrıca normal dağılıma uygunluk analizi de yapılmıştır. Analizin sonucunda Kolmogrov-Smirnov Z testi kullanılırken, homojenlik testi için Levene's testi kullanılmıştır. Bu testlerin sonuçlarına göre, veriler parametrik dağılım varsayımlarını yerine getirmektedir.

Öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine yönelik öğretmen adaylarının algıları aritmetik ortalama, standart sapma ile bu algılarının cinsiyet ve buldukları bölüm değişkenine göre anlamlı farklılaşma gösterip göstermediği t- testi ile analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçekte bulunan maddelerin cevapları 5 seçenekten oluşmaktadır. Uygulanan ölçek için aralık katsayısı 0.80 olarak hesaplanmıştır. Her iki ölçekte kullanılan 5'li derecelendirmeye uygun olarak, elde edilen aritmetik ortalama puanların derecelendirilmesi ve yorumlanması için aralıklar 4.20 - 5.00, (1) her zaman; 3.40 - 4.19, (2) sıklıkla; 2.60 - 3.39, (3) ara sıra ; 1.80 - 2.59, (4) nadiren; 1.00 - 1.79, (5) asla olarak alınmıştır

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 21.01.2022 tarihinde, 622.02-159741 sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini belirlemek amacıyla öğretmen adaylarının ölçeğe verdikleri cevaplar doğrultusunda anabilim dalları ve cinsiyet değişkenlerine göre elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Öğretim Elemanlarının Öğretim Yeterliklerine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının algılarına göre öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin bulgular genel ve alt boyutları ile birlikte Tablo 2'de verilmiştir. Tablo 2'de yer alan veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının algılarına göre, öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin ölçeğin geneli ve alt boyutları "Nadiren" sıklığında çıkmıştır (Tablo:2). Buna göre öğretmen adaylarının algılarına göre öğretim elemanlarının öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirmeyi, iletişim ve sunum becerileri ile derse hazırlıklı olmada çok nadir dikkate aldıkları ve bu nedenle de eksikleri olduğu söylenebilir.

Tablo 2:*Öğretim elemanlarının öğretim yeterlikleri ölçeği ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistik değerleri*

Boyutlar	n	Xort	Ss	Katılma Sıklığı
Öğretime Hazırlık	180	2.18	.65	Nadiren
Etkili Sunum	180	1.96	.71	Nadiren
Öğrenci Merkezli Öğretim ve Değerlendirme	180	2.58	.76	Ara sıra
Sınıf İçi ve Sınıf Dışı İletişim	180	2.07	.81	Nadiren
Genel	180	2.27	.66	Nadiren

Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular: Öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine yönelik öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin algıları üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik veriler karşılaştırılmıştır (Tablo 3).

Tablo 3.*Boyutlar temelinde cinsiyet değişkenine göre bulgular*

Boyutlar	Gruplar	N	Xort	Ss	T	p	Etki Değeri
Öğretime Hazırlık	Kadın	111	22,6396	6,30	3.51	.001	.065
	Erkek	69	26,4058	7,96			
Etkili Sunum	Kadın	111	7,4414	2,59	2.45	.015	.012
	Erkek	69	8,5072	3,18			
Öğrenci Merkezli Öğretim ve Değerlendirme	Kadın	111	32,2162	9,67	2.47	.014	.020
	Erkek	69	35,9420	10,06			
Sınıf İçi ve Sınıf Dışı İletişim	Kadın	111	19,4234	7,30	2.78	.006	.042
	Erkek	69	22,8261	8,96			
Genel	Kadın	111	81,7207	22,82	3.18	.002	.054
	Erkek	69	93,6812	27,00			

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin genel algılarında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu farklılık erkek öğretmen adaylarının lehinedir. Erkek öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine yönelik ortalama puanları ($X_{ort}=93.68$) kadın öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine yönelik ortalama puanlarından ($X_{ort}=81.72$) daha yüksektir. Öğretmen adaylarına göre erkek öğretim elemanlarının özellikle öğretime hazırlıklı gelme konusunda daha itina ettikleri söylenebilir. Öğretim elemanlarının öğretime hazırlık yapma ve sınıf içi-sınıf dışı iletişime ilişkin yeterliklerinde erkek ve kadın öğretmen adaylarına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<.05$). Bu farklılık erkek öğretmen adaylarının lehinedir. Öğretim elemanlarının etkili sunum ile öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirmeye ilişkin yeterliklerinde kadın ve erkek öğretmen adaylarına göre anlamlı bir farklılık çıkmıştır ancak bu fark önemsizdir. Etki değerleri Cohen, Manion ve Morrison'un (2007) ifade ettiği gibi etki değeri 0.10 ile 0.30 olanlar düşük değerdedir.

Okudukları Bölüm Değişkenine Göre Bulgular ve Yorum: Okudukları bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının öğretim yeterlikleri algılarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığına yönelik elde edilen veriler Tablo 4'de gösterilmiştir.

Tablo 4.*Boyutlar temelinde okudukları bölüm değişkenine göre bulgular*

Boyutlar	Gruplar	N	Xort	Ss	T	p	Etki Değeri
Öğretime Hazırlık	Okul Ön.	81	22,66	7,06	2.42	.017	.032
	Sınıf	99	25,24	7,13			
Etkili Sunum	Okul Ön.	81	7,49	2,83	1.51	.133	
	Sınıf	99	8,14	2,88			
Öğrenci Merkezli Öğretim ve Değerlendirme	Okul Ön.	81	31,12	9,52	3.14	.002	.053
	Sınıf	99	35,70	9,89			
Sınıf İçi ve Sınıf Dışı İletişim	Okul Ön.	81	19,20	7,78	2.29	.023	.029
	Sınıf	99	21,96	8,22			
Genel	Okul Ön.	81	80,49	24,46	2.86	.005	.044
	Sınıf	99	91,06	24,76		.005	

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının okudukları bölüm değişkenine göre öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin algılarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < .05$). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin algılarının ortalama puanları ($X_{ort}=91.06$) okul öncesi öğretmen adaylarının ($X_{ort}=80.49$) öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin algılarının ortalama puanları istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. Buna göre öğretmen adaylarının okudukları bölümün öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin algılarında etkisi olduğu söylenebilir.

Öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirme boyutunda öğretmen adaylarının okudukları bölüme etkileri incelendiğinde sınıf öğretmenleri ile okul öncesi öğretmenleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < .05$). Sınıf öğretmenlerinin öğretim elemanlarının öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirme yapımlarına ilişkin algılarının ortalama puanı $X_{ort}= 35.70$ iken okul öncesi öğretmenlerinin bu boyuttaki ortalama puanları $X_{ort}= 31.12$ dir. Etki büyüklüğüne bakıldığında bu farklılığın orta düzeyde anlamlı olduğu söylenebilir ($ed= .044$). Cohen, Manion ve Morrison'un (2007) çalışmasına göre etki değeri 0.30 ile 0.50 arası orta düzeyde etkiye sahiptir.

Sınıf içi ve sınıf dışı iletişim boyutunda da öğretmen adaylarının okudukları bölüme göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre sınıf öğretmeni adaylarının öğretim elemanlarının sınıf içi ve dışı iletişim boyutundaki ortalamaları ($X_{ort}= 21.96$) okul öncesi öğretmen adaylarının ortalama puanlarına ($X_{ort}= 19.20$) göre daha yüksektir.

Öğretime hazırlık boyutunda da sınıf öğretmeni adaylarının lehine anlamlı farklılık vardır. Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim elemanlarının öğretime hazırlıklı olmaları boyutundaki ortalamaları ($X_{ort}=25.24$) okul öncesi öğretmen adaylarının ortalama puanlarından ($X_{ort}= 22,66$) daha yüksektir.

Etkili sunum boyutunda ise öğretmen adaylarının okudukları bölümün önemli bir etkisi olmadığı söylenebilir. Analiz sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı, öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerini öğretmen adaylarının algılarına göre saptayabilmektir. Bu amaçla ilk olarak, öğretmen adaylarının algılarına; öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine genel ve öğretime hazırlık, etkili sunum, öğrenci merkezli öğretim ve değerlendirme ile sınıf içi ve dışı iletişim alt boyutlarında bakılmıştır. Bulgular sonucunda öğretmen adaylarının algılarına göre öğretim elemanlarının öğretim yeterlik düzeyleri “nadiren” aralığında çıkmıştır. Alt boyutlarda da genel sonuçla aynı (nadiren aralığı) çıkmıştır. Öğretime hazırlık ve etkili sunum boyutlarında öğretim elemanlarını öğretmen adayları nadiren yeterli görmektedir. Kaya, Sungurtekin ve Deniz (2016)'in yaptıkları çalışmada da öğrenciler öğretim elemanlarının derslere hazırlıksız geldikleri, sadece PowerPoint sunularını okuyarak ders yapmalarından dolayı öğretim elemanlarını bu alanda yetersiz görmüşlerdir. Dersi öğrenci ilgisine yönelik hazırlamak öğrenciyi motive etmede önemli bir etkidir. Öğretmen adayları öğretim elemanlarından sadece teorik değil pratik bilgiyi de bizzat deneyimleyerek öğretmenlik meslek bilgisi edinebilirler. Bu anlamda öğretim elemanları örnek teşkil edebilmelidir. Ama yapılan araştırmalar öğretim elemanlarının bu konuda yeterli düzeyde etkili olamadıklarını göstermektedir.

Araştırma sonucuna göre sınıf içi ve sınıf dışı iletişim de öğretim elemanlarının yeterlikleri “nadiren” düzeyindedir. Clark ve Peterson (1986)’a göre öğretmen sınıfta öğrencilerle samimi, açık ilişkiler kurarak ve sınıfı sosyal olarak yapılandırarak kullanılmalıdır. Aksi durumda öğrencinin derse ve okula karşı ilgi ve motivasyonunu sağlamak güçleşebilir. Olumlu edimler edinebilmek çift yönlü iletişim ile sağlanabilir. Bu konuda araştırmada “nadiren” sonucunun çıkması öğretim elemanlarının öğrencilerle açık ve net iletişim kuramadıklarını, sınıfı yapılandıramadıklarını gösterir diyebiliriz. Keçeci ve Taşocak (2009)’ın hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışma ile Murat, Aslantaş ve Özgan (2006), Çetin (2012) yaptıkları çalışma ile de benzer sonuçlar çıkmıştır. Özmen, F., Aküzüm, C., Tan, Ç., Koçoğlu, E. ve Demirkol, M. (2014)’un yaptıkları çalışmada öğretim elemanlarının alan bilgisi yeterliklerine öğretmen adaylarının gözüyle değerlendirmişlerdir. Çalışmalarında öğretim elemanlarının alan bilgisi yeterlikleri “ara sıra” düzeyinde çıkmıştır. Şahin (2014)’in çalışmasında ise öğretim elemanlarının öğretim davranışlarını gerçekleştirmede genel olarak yetersiz olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Arslantaş (2011) yaptığı araştırmada, öğretim elemanlarının yarısından çoğunun öğretim becerileri açısından yeterli düzeyde olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerinin genel olarak yeterli olmadığını gösteriyor denilebilir. Korkut (1999) araştırmasında bu durumu öğretim elemanlarının akademik yükselmelerde yayın üretkenliği temele alındığı için öğretim etkililiklerini arka plana atmalarının sonucu olarak açıklamaktadır. Öğrenci merkezli ve öğretim alt boyutunu “ara sıra” aralığında çıkması da bu yorumla özdeşleştirilebilir. Çünkü öğrenci merkezli öğretim gerçekleştirilmesi öğretiminin ya da öğretmenin bu alanda yeterli teorik bilgiye sahip olduğunu ve böylelikle ders içerisinde “ara sıra” düzeyinde de olsa öğrenciyi aktif tutabildiğinin göstergesidir. Ancak derse hazırlanma, etkili, dikkat çekici sunum hazırlama, öğrencilerle sürekli iletişim halinde olunması ön hazırlığı ve ek zamanı gerektiren uygulamalardır. Öğretim elemanlarının ise aynı zamanda akademik olarak da üretim kaygısı içinde olmaları öğretim faaliyetleri için yeterli zaman ve emek harcamamalarının sebebi olabilir.

Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının cinsiyetlerinin öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin genel algılarında erkek öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Alt boyutlarda baktığımızda ise sınıf içi-dışı iletişim ile öğretime hazırlık boyutlarında erkek öğretmen adaylar lehine anlamlı farklılıklar vardır. Şahin (2014)’nin yaptığı çalışmaya göre ise öğretim elemanlarının ders içi ipucu verme ve yeterli dönüt-düzeltilme verme boyutlarında erkek öğretmen adaylarının lehine anlamlı farklılık çıkmıştır. İpucu ve dönüt düzeltme etkinliklerini öğretiminin öğretime hazırlama boyutunda ele alabiliriz. Öğretim elemanı yeterlikleri açısından erkek öğretmen adaylarının algılarının kadın öğretmen adaylarının algılarına göre daha olumlu çıkmasının birçok farklı nedeni olabilir. Cinsiyet değişkeninin yapılan araştırma türüne göre farklılık çıkmasının sebebi literatürde toplumsal, çevresel ve genetik etkiler olarak açıklanmaktadır (Kimura, 1999; Geary, Saults, Liu, ve Horard, 2000; Baron-Cohen, 2003; Browne, 2002; El Anzi, 2005; Spelke, 2005). Kadın öğretmen adaylarının özellikle iletişim ve ders hazırlığı boyutunda beklentileri daha yüksek olabilir. Bunun nedeni de literatürde yer alan sonuçlara göre kadınların erkeklere göre yaşamda genel olarak kaygı düzeylerinin daha yüksek olması olabilir (Browne, 2002; Marsh ve Tapai, 2002; Baloğlu, 2004; El Anzi, 2005; Sözen, Sayiner, Tekin ve Turanlı, 2007). Çünkü bireylerdeki kaygı düzeyi yaşamda ve akademiye beklenti düzeylerini arttırabilmektedir. Akademik beklentinin yüksek olması kaygıyı da artırabiliyor (Ümmet, 2007; Baltacı, 2010; Karabacak, Yıldırım, Adıgüzel ve Kurt, 2016). Bu çalışmada da erkek öğretmen adaylarının öğretim elemanı yeterliklerinde algılarının daha olumlu olmasının sebebi kaygı ve beklenti düzeylerindeki farklılık ile açıklanabilir.

Öğretmen adaylarının öğretim elemanı yeterliklerine ilişkin algıları buldukları bölüm değişkenine göre incelendiğinde etkili sunum boyutu dışındaki tüm boyutlarda ve toplamda anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Bu farklılık sınıf öğretmenlerinin lehinedir. Sınıf öğretmenliği öğretmen adayları okul öncesi öğretmen adaylarına göre öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerine ilişkin daha olumlu bir algıya sahiptirler denilebilir. Özmen vd. (2014)’nin yaptıkları çalışmada ise okul öncesi öğretmen adayları öğretim elemanlarının alan yeterliklerine “genellikle” aralığında cevap verirken sınıf öğretmeni adayları “ara sıra” aralığında cevap vermişlerdir. Bu farklılığın sebebi kullanılan ölçek farklılığından ve çalışmada sadece alan bilgisi yeterliğine bakılmasından kaynaklanıyor olabilir. Şahin (2014)’in sınıf içi öğretimsel davranışları açısından öğretim elemanlarının yeterliklerini öğrenci gözüyle değerlendirdiği çalışmada ise öğrencinin bulunduğu bölüm değişkeninin önemli bir etken olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmadaki etkili sunum boyutunda da bölüm değişkeni anlamlı bir değişken olmadığı çıkmıştır. Şahin (2014)’in sınıf içi öğretimsel davranışlar içerisinde etkili sunum becerileri de yer almaktadır. Boyut açısından bakıldığında benzer sonuçlara ulaşılmıştır denilebilir. Arslantaş (2011) yaptığı araştırmada da öğrenci görüşleri cinsiyet, fakülte ve alan değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermiştir. Bu araştırma bulgusundan farklı olarak Murat vd. (2006) yaptığı çalışmada öğretim elemanlarının sınıf içi etkinlikleri yerine getirme düzeylerine

ilişkin algılarında buldukları bölümler açısından farklılık oluşturmamıştır. Farklılığın sebebi örneklem grubundaki farklılıktan ya da Murat vd. (2016)'nin sadece sınıf içi etkinlikleri bazında yeterlik belirlemelerinden kaynaklı olabilir.

Sonuç olarak bu alanda yapılan benzer araştırmalarda da genel olarak öğretmen adayları açısından öğretim elemanlarının yeterlikleri konusunda bazı sorunlar olduğu söylenebilir. Bireyin seçtiği mesleğe ilişkin aldığı eğitim bireyin mesleğine olan inancını ve mesleğe verdiği değeri etkilediğine dair farklı çalışmalar yapılmıştır (İlgaz, Bülbül, Çuhadar, 2013; Pajares, 1992; Tunca, Şahin, Oğuz, 2015). Öğretmenlik mesleğini seçen birey hizmet öncesi eğitim süresince doğru rol model ile karşılaştığında mesleğine ilişkin doğru beklentiler içerisinde olacaktır. Öğretmenin hizmet öncesinde karşısına çıkacak olan doğru rol model ise öğretim elemanıdır. Öğretim elemanının öğretim yeterliklerine sahip olması öğretmenlik eğitimi için önemlidir. Çünkü öğretim yeterliği bilgi, beceri ve değerleri kapsayan çok yönlü yetkinliklerdir (Patrick & Smart, 1998). Türkiye'de de 2005 yılından itibaren Yükseköğretim Kurumu tarafından öğretim yeterlikleri çerçevesi belirleme çalışmaları yapılmaktadır. Bu çerçevede öğretim elemanlarına öğrencilerin öğretim sürecine aktif katılımlarını sağlamada önemli roller belirlenmiştir. Ancak araştırma bulguları öğretim elemanlarının özellikle öğretime hazırlanma, etkili sunum ve iletişim becerilerine sahip olma konusunda yeterli düzeyde olmadıklarını göstermektedir.

Yapılan araştırma sonucunda öğretim elemanlarının öğretim yeterliklerinin geliştirilmesi önerilebilir. Öğretim elemanlarının sınıf içi öğretim etkinliklerinde yetkin olabilmesi için akademik yükselme kaygılarının giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Öğretim elemanlarının öğretim yeterlikleri öğrencilerin sınıf düzeyleri, öğrenim gördükleri lise düzeyi, kaçınıcı tercih ile geldikleri gibi farklı değişkenler açısından da irdelenebilir. Üniversite öğrencileri ile bireysel ya da grup odak görüşmeler gerçekleştirilerek daha derinlemesine araştırmalar yapılabilir. Yükseköğretim Kurumu tarafından eğitim öğretim işlevi bakımından öğretim elemanlarının rollerini içeren daha geniş çaplı araştırmalar yapıp değerlendirmeler üniversitelere sunulabilir.

KAYNAKÇA

- Arslantaş, H.İ. (2011). Öğretim Elemanlarının Öğretim Stratejileri-Yöntem ve Teknikleri, İletişim ve Ölçme Değerlendirme Yeterliklerine Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15). 487 – 506.
- Baloglu, M. (2004). Statistics Anxiety and Mathematics Anxiety: Some Interesting Differences. *Education Research Quarterly*, 27(3):38-49.
- Baltacı, Ö. (2010). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kaygı, Sosyal Destek ve Problem Çözme Yaklaşımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Baron-Cohen, S. (2005). The assortative mating theory: A talk with Simon Baron-Cohen. http://www.edge.org/3rd_culture/baron-cohen05/baron-cohen05_index.html (27.03.2022 tarihinde alınmıştır).
- Brown, G. & Atkins, M. (1988). *Effective teaching in higher education*. London: Routledge.
- Browne, K. R. (2002). *Biology at work: Rethinking Sexual Equality*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Cohen, L., Manion, L., and Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th Edition). New York: Routledge.
- Costin, F., Greenough, W. T. & Menges, R. J. (1971). Student ratings of college teaching: Reliability, validity, and usefulness. *Review of Educational Research*, 41(5), 511-535.
- Çetin, F. (2012). Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Sınıf Yönetimi İle İlgili Davranışlarının İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı: 29*, 42-58.
- El-Anzi, F. O. (2005). Academic achievement and its relationship with anxiety, self-esteem, optimism, and pessimism in Kuwaiti students, *Social Behavior and Personality*, 33; Part 1, 95-103.
- Erden, M. (2001). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Eriş, S. (2012). İlköğretim okullarındaki öğretmenlerin okul iklimine ilişkin algılarının öğrenci başarısıyla ilişkisi (Küçükçekmece ilçesi örneği). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

- Geary, D. C., Saults, S. J., Liu, F., & Hoard, M. K. (2000). Sex differences in spatial cognition, computational buency, and arithmetical reasoning. *Journal of Experimental Child Psychology*, 77, 337-353.
- Günel, Y. (2014). Etkili okul değişkenlerinin öğrenci başarısı ile ilişkisi ve okul hesap verebilirliği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Huck, S.W. (2008). *Reading Statistics and Research*, Pearson, Boston.
- Ilgaz G., Bülbül T. ve Çuhadar, C. (2013). Öğretmen adaylarının eğitim inançları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 50-65.
- Karabacak, A., Yıldırım, N. , Adıgüzel, E. & Kurt, E. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtma Ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Aile İle İlgili Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi* , 10 (2) , 0-0 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/befdergi/issue/17275/180481>
- Karasar, N. (1991) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara, Sanem Yayınları.
- Kaya, F.M., Sungurtekin, D., Deniz, S. (2016). Üniversitelerde Öğretim Elemanı Kaynaklı İletişim Sorunları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 176-195.
- Keçeçi, A. ve Taşocak, G. (2009). Öğretim Elemanlarının İletişim Becerileri: Bir Sağlık Yüksekokulu Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2 (4), 131-136.
- Kimura, D. (1999). *Sex and Cognition*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Korkmaz, M. (2005). İlköğretim okullarında örgütsel sağlık ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 44, 529-548
- Korkut, H. (1999). Öğretim Üyelerinin Pedagojik Formasyon Gereksinimleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 5 (1), 477-502.
- Küçükahmet, L. (1993). *Öğretmen Yetiştirme (Programları ve Uygulamaları)*. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Matbaası.
- Lodico, M. G., Spaulding, D. T., & Voegtle, K. H. (2006). *Methods In Educational Research: From Theory to Practice*. John Wiley & Sons, Inc.
- Marsh, G.E. ve Tapai, M (2002). Feeling Good about Mathematics: Are There Sex Differences? ERIC No: ED 474446.
- Murat, M., Aslantaş, H. İ. ve Özgan, H. (2006). Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Eğitim-Öğretim Etkinlikleri Açısından Değerlendirilmesi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (3) 263-278.
- Moreno-Murcia, J., Torregrosa, Y. S., & Pedreo, N. B. (2015). Questionnaire evaluating teaching competencies in the university environment. Evaluation of teaching competencies in the university. *Journal of New Approaches in Educational Research (NAER Journal)*, 4(1), 54-61, doi: 10.7821/naer.2015.1.106.
- Özaydınlık, K., Kabaran, H., Gökçen, G. Ve Altıntaş, S. (2014). Öğretmen Adaylarının Öğretim Elemanlarında Bulunan Öğretmenlik Niteliklerine İlişkin Algıları (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. Doi Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7125> 9/8, 697-710
- Özmen, F., Aküzüm, C., Tan, Ç., Koçoğlu, E., Demirkol, M. (2014). Öğretim Elemanlarının Alan Bilgisi Yeterliklerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *NWSA- Education Sciences 1C0615*, 9, (2), 217-233.
- Pajares, F. M. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research*, 62, 307-332.
- Patrick, J., & Smart, R. M. (1998). An empirical evaluation of teacher effectiveness: The emergence of three critical factors. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 23(2), 165-178.
- Spelke, E. S. (2005). Sex Differences in Intrinsic Aptitude for Mathematics and Sciences: A Critical Review. *American Psychologist*, 60(9), 950-958. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.60.9.950>
- Sözen, D., SayLner, B. Tekin, N. ve TuranIL, M. (2007). *Lise Öğrencilerinde Kaygı, Sınav Kaygısı Ve Matematik Kaygısı Arasındaki İlişki*. Çeşme: Dokuz Eylül Üniversitesi, IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. 17-19 Ekim.

- Şahin, M. (2014). Üniversite Öğretim Elemanlarının Sınıf İçi Öğretimsel Davranışlarına Yönelik Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish* 9/11, 499-515.
- Tunca, Şahin, S.A., Oğuz, A. (2015). Öğretmenlerin Eğitim İnançları ile Mesleki Değerleri Arasındaki İlişki. *Kalem ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 11-47.
- Türkoğlu, A. (1991). Öğretmen Yetiştirmede Amaçlar. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(5), 105-111.
- Ümmet, D. (2007). *Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygının Cinsiyet Roller ve Aile Ortamı Bağlamında İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2019). *Türkiye Yükseköğretim Sistemi*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayınları